

POSELSTVÍ PAPEŽE BENEDIKTA XVI. K POSTNÍ DOBĚ 2013

Víra v lásku vzbuzuje lásku

„*My, kteří jsme uvěřili, poznali jsme lásku, jakou má Bůh k nám*“.

(1 Jan 4, 16)

Draží bratři a sestry,

slavení postní doby v kontextu *Roku víry* nám nabízí vzácnou příležitost, abychom rozjímali o vztahu mezi vírou a láskou; o vztahu mezi vírou v Boha, v Boha Ježíše Krista, a láskou, která je plodem působení Ducha Svatého a vede nás po cestě oddanosti Bohu i druhým lidem.

1. Víra jako odpověď na Boží lásku

Už ve své první encyklice jsem předložil některé myšlenky týkající se toho, abychom zachytili těsné pouto mezi oběma teologálními ctnostmi – mezi vírou a láskou. Vycházel jsem ze zásadního tvrzení apoštola Jana: „*My, kteří jsme uvěřili, poznali jsme lásku, jakou má Bůh k nám*“ (1 Jan 4, 16), a připomněl jsem, že „na počátku křesťanského života není určité etické rozhodnutí nebo nějaká velká idea, nýbrž setkání s událostí, s osobou, která otevírá před životem nový obzor a dává mu rozhodující zaměření... Jelikož Bůh nás miloval jako první (srov. 1 Jan 4, 10), láska už není pouze ‚přikázáním‘, nýbrž odpovědí na dar lásky, s nímž nám Bůh vychází v ústrety (*Deus caritas est*, 1)“. Víra vytváří osobní souhlas – jenž zahrnuje všechny naše schopnosti – s nezaslouženým a „vášnivým“ zjevením lásky, které nám Bůh adresuje a které se plně ukazuje v Ježíši Kristu. Setkání s Bohem Láskou se dotýká nejen srdce, ale také rozumu: „Uznání živého Boha je cestou k lásce, ‚ano‘ naší vůle vůči jeho vůli sjednocuje intelekt, vůli i cit v úkonu lásky, který zahrnuje vše. Tento proces ale vždy zůstává na cestě, protože láska není nikdy ‚uzavřenou‘ a dokončenou záležitostí“ (*tamtéž*, 17). Z toho se vyvozuje pro všechny křesťany, a zvláště pro „vykonavatele milosrdné lásky“ (*operatori della carità*), potřeba víry a takového „setkání s Bohem a Kristem, které by v nich probouzelo lásku a otevíralo jejich duši druhému, takže láska k bližnímu pro ně už nebude přikázáním uloženým tak říkajíc zvenku, nýbrž důsledkem vyplývajícím z jejich víry, která se stává činnou v lásce“ (*tamtéž*, 31a). Křesťan je člověkem získaným Kristovou láskou, a proto veden touto láskou – „*caritas Christi urget nos*“ (2 Kor 5, 14) – se konkrétně a do hloubky otevírá lásce k bližnímu (srov. *tamtéž*, 33). Takovýto postoj se rodí především z vědomí, že jsme milováni, že je nám odpuštěno a že Pán nám dokonce slouží, když se sklání, aby umýval apoštolům nohy, a sám sebe dává na kříži, aby k Boží lásce připoutal celé lidstvo.

„*Víra nám ukazuje Boha, jenž dal svého Syna za nás, a tak v nás probouzí vítěznou jistotu, že opravdu platí: Bůh je láska!... Víra, která si uvědomuje Boží lásku projevenou na kříži v Ježíšově probodnutém srdci, probouzí v příhodném čase lásku. Láska je světlem, v zásadě jediným světlem, které stále znovu prozařuje temný svět a dává nám odvahu žít a jednat*“ (*tamtéž*, 39). To vše nám dává pochopit, že základním rozlišujícím postojem křesťanů je právě „láska, která stojí na víře a je vírou utvářena“ (*tamtéž*, 7).

2. Milosrdná láska (*la carità*) jako život z víry

Celý křesťanský život znamená odpovídat na Boží lásku. První odpovědí je právě víra jako přijímání neslýchané Boží iniciativy, která nás předchází a stimuluje, naplňované úžasem a vděčností. „Ano“ vyslovené vírou znamená začátek zářivé historie přátelství s Pánem, jež naplňuje celý náš život a dává mu plný smysl. Bůh se však neuspokojuje tím, že my přijímáme jeho lásku, dávanou zdarma. On se neomezuje jen na to, že nás miluje, ale chce nás k sobě připoutat a proměnit nás až tak hluboce, abychom mohli se svatým Pavlem říci: „Už nežiji já, ale žije ve mně Kristus“ (srov. *Gal 2, 20*).

Když necháváme prostor Boží lásce, jsme podobní Bohu a máme sami účast na jeho lásce. Otevírat se jeho lásce znamená umožňovat mu, aby v nás žil a vedl nás k tomu, že budeme milovat s ním, v něm a jako on. Jedině tehdy se naše víra skutečně stane vírou, „která se projevuje láskou“ (*Gal 5, 6*), a on v nás bude zůstat (srov. *1 Jan 4, 12*).

Víra znamená dojít k poznání pravdy a přijmout ji za svou (srov. *1 Tim 2, 4*); láska znamená „žít“ podle pravdy (srov. *Ef 4, 15*). Vírou vstupujeme do přátelství s Pánem; láskou toto přátelství žijeme a rozvíjíme (srov. *Jan 15, 14* násl.). Víra nám umožňuje přijmout přikázání Pána a Mistra; láska nám dává milost uvádět ho do praxe (srov. *Jan 13, 13-17*). Vírou se rodíme jako Boží děti (srov. *Jan 1, 12* násl.); láska nám umožňuje konkrétně vytrvat v našem božském synovství a přinášet ovoce Ducha Svatého (srov. *Gal 5, 22*). Prostřednictvím víry poznáváme dary, které nám dobrý a velkorysý Bůh světuje; láska umožňuje, aby přinášely plody (srov. *Mt 25, 14-30*).

3. Nerozlučitelné propojení mezi vírou a láskou

Ve světle toho, co bylo řečeno, se jasně ukazuje, že víru a lásku nemůžeme nikdy od sebe oddělovat nebo je dokonce stavět do protikladu. Tyto dvě teologální ctnosti jsou niterně spojeny a je zavádějící vidět mezi nimi kontrast nebo nějakou „dialektiku“. Na jedné straně je vskutku omezující takový postoj, který klade tak silný důraz na prioritu a rozhodující místo víry, že konkrétní skutky lásky podceňuje nebo je téměř znevažuje a lásku omezuje na obecné humanitářství. Na druhé straně je však stejně omezující přehnaně zdůrazňovat převahu lásky a její činnost v domnění, že skutky nahrazují víru. Pro zdravý duchovní život je třeba se varovat fideismu i moralistického aktivismu.

Křesťanský život spočívá v tom, že neustále vystupujeme na horu setkání s Bohem, abychom potom zase sestoupili dolů, nesli si s sebou lásku a sílu, která z toho pramení, a pak s toutéž Boží láskou mohli sloužit svým bratřím a sestrám. V Písmu svatém vidíme, jak je horlivost apoštolů při hlásání evangelia, jež vzbuzuje víru, úzce spjata s láskyplným zápallem pro službu chudým (srov. *Sk 6, 1-4*). Kontemplace i činnost, které jsou určitým způsobem symbolizovány evangelními postavami sester Marie a Marty, musí v církvi koexistovat a navzájem se doplňovat (srov. *Lk 10, 38-42*). Priorita vždy přísluší vztahu s Bohem a pravé evangelní sdílení musí být zakořeněno ve víře (srov. *Katecheze při generální audienci z 25. dubna 2012*). Často se projevuje tendence omezovat termín „milosrdná láska“ (*la carità*) na solidaritu nebo pouhou humanitární pomoc. Je však důležité připomenout, že nejvyšším dílem lásky je právě evangelizace neboli „služba Slova“. Neexistuje žádná činnost prospěšnější bližnímu, tedy láskyplnější (*caritatevole*), než lámat chléb Božího slova, umožňovat bližnímu účast na radostné zvěsti evangelia a přivádět jej ke vztahu s Bohem. Evangelizace představuje nejvyšší a nejcelistvější povznesení lidské osoby. Jak píše Boží služebník Pavel VI. v encyklice

Populorum progressio, hlásání Krista je prvním a hlavním faktorem rozvoje (srov. č. 16). Prvotní pravda o Boží lásce k nám, která se žije a hlásá, otevírá náš život pro přijetí této lásky a umožňuje integrální rozvoj lidstva i každého člověka (srov. enc. *Caritas in veritate*, 8).

V podstatě všechno začíná Láskou a směřuje k Lásce. S bezplatnou Boží láskou jsme se seznámili prostřednictvím hlásání evangelia. Přijmeme-li ji s vírou, dostaneme se do prvního nezbytného kontaktu s božským, jež nám umožní „zamilovat se do Lásky“, abychom potom v této Lásce přebývali, rostli v ní a s radostí ji sdělovali druhým.

Pokud jde o vztah mezi vírou a skutky lásky, snad nejlépe jejich souvztažnost vyjadřují slova z *Listu sv. Pavla Efezským*: „Milostí jste tedy spaseni skrze víru. Není to vaší zásluhou, je to dar Boží! (Dostáváte ho) ne pro skutky, aby se nikdo nemohl chlubit. Jsme přece jeho dílo, stvoření v Kristu Ježíši k dobrým skutkům. Bůh je předem připravil, abychom je pak uskutečňovali ve svém životě“ (2, 8-10). Chápeme, že veškerá spásitelská iniciativa pochází od Boha, z jeho milosti a z jeho odpuštění, přijímaného ve víře. Tato iniciativa je však daleko od toho, aby omezovala naši svobodu a naši zodpovědnost, ale spíše ji činí autentickou a orientuje ji na skutky lásky. Ty nejsou plodem hlavně lidského úsilí, abychom se jimi chlubili, ale rodí se z téže víry a tryskají z milosti, kterou Bůh nabízí v hojnosti. Víra bez skutků je jako strom bez plodů; každá z obou ctností je implicitně obsažena i v druhé. Postní doba nás vyzývá právě k tomu, abychom s pomocí tradičních usměrnění pro křesťanský život posilovali svou víru pozornějším a delším nasloucháním Božímu slovu i účastí na svátostech a zároveň abychom rostli v lásce k Bohu i k bližnímu, a to prostřednictvím konkrétních instrukcí pro půst, pokání a almužnu.

4. Priorita víry a primát lásky

Jako každý Boží dar, i víra a láska znovu vedou k působení Ducha Svatého (srov. *I Kor 13*), toho Ducha, který v nás volá „Abba, Otče!“ (*Gal 4, 6*) a podněcuje nás k tomu, abychom vyslovili: „Ježíš je Pán“ (*I Kor 12, 3*) a „Maranatha!“ (*I Kor 16, 22; Zj 22, 20*).

Víra jako dar a odpověď nám dává poznat pravdu o Kristu coby vtělené a ukřižované lásce, naplno a dokonale směřující k Otcově vůli, a o nekonečném božském milosrdenství vůči bližnímu. Víra zakořeňuje v našem srdci a v mysli pevné přesvědčení, že právě Láska je jedinou vítězí silou nad zlem a nad smrtí. Víra nás vyzývá, abychom hleděli do budoucnosti s ctností naděje a v důvěryplném očekávání, že vítězství Kristovy lásky dosáhne svého naplnění. Milosrdná láska (*la carità*) nás pak nechává vstoupit do Boží lásky (*l'amore*) projevené v Kristu, umožňuje nám osobním a existenciálním způsobem přilnout k úplnému a bezvýhradnému daru, jímž se Ježíš odevzdává Otcovi a bratřím. Tím, že v nás Duch Svatý rozlévá lásku, činí nás účastnými na samotné Ježíšově oddanosti – synovské vůči Bohu a bratrské vůči každému člověku (srov. *Řím 5, 5*).

Vztah, který existuje mezi těmito dvěma ctnostmi, je analogický ke vztahu mezi dvěma základními svátostmi církve – mezi křtem a eucharistií. Křest (*sacramentum fidei*) předchází eucharistii (*sacramentum caritatis*), ale je na ni zaměřen, protože ona utváří plnost křesťanské cesty. Obdobným způsobem víra předchází lásku, ale prokazuje svou ryzost pouze tehdy, je-li láskou korunována. Všechno vychází z pokorného přijetí víry („vědět, že jsme Bohem milováni“), ale všechno musí dospět k pravdě lásky („umět milovat Boha a bližního“), která zůstane navždy jako dovršení všech ctností (srov. *I Kor 13, 13*).

Drazí bratři a sestry, v této postní době, kdy se připravujeme na slavení události kříže a zmrtvýchvstání, při níž Boží láska spasila svět a osvětila dějiny, přeji Vám všem, abyste tuto vzácnou dobu prožili obnovením víry v Ježíše Krista a abyste vstoupili do společenství jeho lásky k Otci a ke každému bratru a sestře, s nimiž se ve svém životě setkáváte. Proto povznáším k Bohu svou modlitbu a vyprošuji pro každého z Vás a pro všechna společenství Pánovo požehnání!

Ve Vatikánu 15. října 2012

Benedictus PP XVI

Poznámka překladatele: V originálu jsou pro český výraz „láska“ používané termíny *l'amore* a *la carità*. První znamená Boží lásku, ten druhý spíše lidskou lásku, která se někdy překládá výrazem „charita“, což je ale oproti původnímu významu slova poněkud zužující. Text poselství pracuje s touto nuancí významového rozdílu mezi *l'amore* a *la carità*, která je do češtiny těžko přeložitelná. Proto je pro její lepší pochopení výraz *la carità* na některých místech (především tam, kde se blíží ekvivalentu „charita“) překládáno jako „milosrdná láska“, v závorce s odkazem na originální termín.